

AZ ÉGHAJLATVÁLTOZÁS ELLENI KÜZDELEM

A 2015. decemberi párizsi ENSZ éghajlat-konferencián a világ összes részéről érkező felek megállapodtak abban, hogy a globális felmelegedést az iparosodást megelőző szinthez viszonyítva jóval 2 Celsius-fok alatt korlátozzák. Az EU kötelezettséget vállalt arra, hogy 2030-ra az 1990-es szinthez képest legalább 40%-kal csökkenti az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását, egyúttal 27%-kal javítja az energiahatékonyságot, és a teljes fogyasztás 27%-ára növeli a megújuló energiaforrások részarányát. Az éghajlatváltozás elleni fellépésben kulcsszerepet játszó mechanizmus az EU kibocsátáskereskedelmi rendszere.

JOGALAP ÉS CÉLKITŰZÉSEK

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 191. cikke az éghajlatváltozás elleni küzdelmet az Unió környezetpolitikájának nevesített céljává teszi.

ÁLTALÁNOS HÁTTÉR

A. A globális felmelegedés

Kiegészítő kibocsátáscsökkentési politika nélkül a világ átlaghőmérséklete előreláthatólag tovább emelkedne, az évszázad folyamán 1,1–6,4 °C közötti mértékben. Az olyan emberi tevékenységek, mint az erdőirtás és a fosszilis tüzelőanyagok és egyéb tüzelőanyagok elégetése szén-dioxid (CO₂), metán (CH₄), dinitrogén-oxid (N₂O) és fluorozott szénhidrogén kibocsátásához vezet. Ezek az üvegházhatást okozó gázok (ÜHG-k) csapdába ejtik a földfelszínről sugárzó hőt, megakadályozzák az űrbe való kijutását, és ezáltal globális felmelegedést idéznek elő.

B. Az éghajlatváltozás hatásai

A globális felmelegedés következményei a szélsőséges időjárási események (mint például árvizek, aszályok, nagy esőzések, hőhullámok és erdőtüzek), a víz rendelkezésre állásával kapcsolatos problémák, a gleccserek eltűnése és a tengerszint emelkedése, a növények és állatok élőhelyének eltolódása, sőt, akár kipusztulásuk, növényi betegségek és kártevők, az élelmiszer- és ivóvízellátás kimaradása, valamint az említett veszélyek elől menekülő emberek migrációja. A tudományos kutatások azt mutatják, hogy a visszafordíthatatlan és katasztrofális változások kockázata nagymértékben növekedne, ha a globális felmelegedés miatt a hőmérséklet az iparosodás előtti szintekhez képest több mint 2 °C-kal magasabbra emelkedne.

C. A fellépés költsége szemben a fellépés elmaradásának költségével

A 2006-ban közzétett Stern-jelentés szerint a globális felmelegedés kezelése évente a világ GDP-jének 1%-ába kerülne, míg a tétlenség legalább 5%-ba, a legrosszabb esetben pedig akár 20%-ba is kerülhet. A globális GDP csak egy kis részének kellene az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságba befektetnie, és az éghajlatváltozás elleni küzdelem egészségügyi előnyöket és nagyobb energiabiztonságot eredményezne, ugyanakkor csökkentené az egyéb károkat is.

D. Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz

Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási intézkedések a puha és olcsó intézkedésektől (mint például a vízmegőrzés, a vetésforgó, a szárazságtűrő növények, az állami tervezés és tudatosságnövelés) a költséges védelmi és áttelepítési intézkedésekig terjednek (a gátak magasságának növelése, valamint a kikötők, az ipar és a lakosság áttelepítése az alacsonyan fekvő part menti területekről és az árterekből). [Az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra vonatkozó uniós stratégia](#) célja az, hogy Európát ellenállóbbá tegye az éghajlati változásokkal szemben. Elősegíti a jobb koordinációt és az információk megosztását a tagállamok között, valamint a szóban forgó megfontolások szempontjainak valamennyi idevonatkozó uniós politikában történő érvényesítését.

EREDMÉNYEK

A. Nemzetközi éghajlatpolitika

2015 decemberében – több mint két évtizednyi tárgyalást követően – az ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezménye részes feleinek 21. konferenciáján (COP 21) Párizsban elfogadásra került az éghajlatváltozás elleni fellépésre irányuló első egyetemes megállapodás. A [Párizsi Megállapodás](#) célja, hogy a globális átlaghőmérséklet emelkedését jóval 2 °C alatt tartsák, és hogy az az iparosodást megelőző szinthez képest legfeljebb 1,5 °C legyen. E cél elérése érdekében a felek törekednek arra, hogy az ÜHG-kibocsátás tetőzését mihamarabb elérve az évszázad második felében megvalósuljon a ténylegesen nulla kibocsátás. A pénzügyi finanszírozásnak ezt a nyomvonalat kell követnie. A megállapodás első ízben fogná össze az összes részes felet, hogy a nemzetek „közös, de differenciált kötelezettségeinek és kapacitásainak” elve alapján – azaz egyedi helyzetükhöz és lehetőségeikhez mérten – csökkentsék az ÜHG-kibocsátást. Ötévente minden országnak felül kell vizsgálnia és meg kell újítania éghajlati cselekvési tervét (nemzeti hozzájárulások) és arról átlátható módon be kell számolnia annak érdekében, hogy a kollektív eredményeket fel lehessen mérni (globális helyzetfelmérés). A fejlődő országok, és különösen a legkiszolgáltatottabb helyzetben lévő legkevésbé fejlett országok és a fejlődő kis szigetállamok mind anyagi, mind kapacitásépítési segítségben részesülhetnek. A globális kihívásként elismert alkalmazkodás egyenértékű a hatásmérséklési intézkedésekkel, csakúgy, mint az éghajlatváltozás kedvezőtlen hatásaiból eredő veszteségek és károk kérdésének kezelése. A Megállapodás 2016 novemberében lépett érvénybe, miután azt a globális ÜHG-kibocsátás legalább 55%-ért felelős legalább 55 ország ratifikálta.

B. Erőfeszítések az EU-n belül az éghajlatváltozás elleni küzdelem érdekében

[Az éghajlat- és energiapolitika 2030-ra szóló keretében](#) – s Párizsi Megállapodás szerinti uniós kötelezettségvállalás szellemében – az EU a következő célok 2030-ig történő megvalósítása mellett kötelezte el magát: az 1990-es szinthez képest legalább 40%-kal csökkenti az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását, egyúttal 27%-kal javítja az energiahatékonyságot, és a végfogyasztás 27%-ára növeli a megújuló energiaforrások részarányát. A 2030-ra szóló keret az uniós vezetők által 2007-ben elfogadott, 2020-ra előirányzott „20-20-20-céltűzését” követi: az üvegházhatású gázok kibocsátásának 20%-os csökkentését, a megújuló energia arányának 20%-os növelését a teljes energiafogyasztásban, és az EU teljes elsődleges energiafogyasztásának 20%-os csökkentését (mindezt az 1990-es szinthez viszonyítva), amelyekre kötelező erejű rendelkezések vonatkoznak. [Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság 2050-ig történő megvalósítására vonatkozó uniós menetrendben](#) a hosszú távú üvegházhatásúgáz-kibocsátáscsökkentési cél 80%.míg a legutóbbi [hosszú távú stratégiája](#) szerint 2050-ig az éghajlatsemleges gazdaság irányába kell elmozdulni.

[Az EU kibocsátás-kereskedelmi rendszere \(ETS\)](#) az első és még mindig a legnagyobb nemzetközi szén-dioxid-piac, és egyben a legfőbb uniós szakpolitikai eszköz az éghajlatváltozás elleni küzdelemben. A „fix összkvóta kereskedelem (cap and trade)” elvén alapul, amely felső határt jelöl ki a tekintetben, hogy a rendszerben részt vevő majdnem 11 000 létesítmény (üzemek, erőművek stb.) összesen mennyi üvegházhatást okozó gázt bocsáthat ki. Az egyes létesítmények vásárolnak vagy kapnak a tagállamok által árverésre bocsátott „kibocsátási egységekből”. Más létesítmények fel nem használt – egy tonna CO₂-nek megfelelő – kibocsátási egységeivel kereskedni lehet. A kibocsátási egységek teljes volumene fokozatosan csökken. Két alapot fognak létrehozni ennek érdekében: egy modernizációs és egy innovációs alapot, amelyek az alacsonyabb költségvetéssel rendelkező tagállamokban segítenek korszerűsíteni az energiarendszereket, valamint a megújuló energia, a szén-dioxid-leválasztás és -tárolás, valamint a karbonszegény projektek támogatása révén ösztönzik az innovációt. Az [interkontinentális járatokra vonatkozó jelenlegi mentességet](#) 2023 végéig meghosszabbították, amikor is a Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet (ICAO) nemzetközi légi közlekedés kibocsátáskompensációjára és a kibocsátás csökkentésére vonatkozó globális rendszere (CORSIA) életbe lép. [Svájc és az EU megállapodtak abban, hogy összekötik kibocsátás-kereskedelmi rendszereiket.](#)

Az ETS-be nem beletartozó ágazatok (közúti közlekedés, hulladék, mezőgazdaság és épületek) kibocsátását a minden tagállam számára kötelező érvényű éves kibocsátás-csökkentési cél határozza meg. Egy közelmúltbeli aktualizálás során a Parlament és a Tanács minimumcélkitűzésekben állapodott meg a 2021–2030-as időszak 30%-os uniós csökkentési célkitűzésének, valamint a Párizsi Megállapodás céljainak teljesítése érdekében ezekben az ágazatokban,. Ezen túlmenően első alkalommal a tagállamoknak kell majd biztosítaniuk, hogy a földhasználatból, a földhasználat megváltozásából és az erdészetből fakadó kibocsátások (LULUCF) ne haladják meg a határértékeket. Másszóval az erdőket, a termőföldeket és a legelőket fenntartható módon fogják kezelni, hogy azok a lehető legtöbb üvegházhatású gázcseppfolyót fogják

fel, legalább annyit, mint amennyit az ágazatban kibocsátanak (nullszaldós szabály), és ezzel jelentősen hozzájáruljanak az éghajlatváltozással szembeni küzdelemhez.

A [megújuló energiákról szóló irányelv](#) azt szeretné elérni, hogy a megújuló energiaforrások, például a biomassza, vízenergia, szél- és napenergia 2020-ra az EU teljes energiafogyasztásának (elektromos áram, közlekedés, hűtés és fűtés) legalább 20%-át tegyék ki. 2030-ra [új célkitűzést](#) (32,5%) fognak alkalmazni. A tagállamok elfogadják saját nemzeti megújuló-energiái cselekvési terveiket, és azokon belül az ágazati célkitűzéseket. Az általános cél részeként minden tagállam kötelezettséget vállalt, hogy a közlekedésben használt üzemanyagok legalább 10%-át (2030-ban pedig 14%-át) megújuló energiaforrásokból fedezi. A Parlament és a Tanács is megállapodott a 2030-ra vonatkozó 32%-os uniós energiahatékonysági célkitűzésről.

A [szén-dioxid-leválasztási és -tárolási](#) technológia keretében a CO₂-t elkülönítik (az ipari folyamatokból származó) légköri kibocsátástól, összesűrítik, majd olyan helyre szállítják, ahol tárolható. Az ENSZ éghajlatváltozással foglalkozó kormányközi bizottsága szerint a szén-dioxid-leválasztás és -tárolás a fosszilis tüzelőanyagokat égető erőművekből származó CO₂-kibocsátás 80-90%-át megszüntetheti. Az EU szabályozási keretrendszer hozott létre az új technológia kereskedelmi léptékű bevezetése és támogatása érdekében. Azonban a tervezett demonstrációs projektek végrehajtása Európában nehezebbnek bizonyult az eredetileg tervezetthez képest. Az egyik fő akadály az, hogy a költségek igen magasak.

Az Unió területén üzembe helyezett új személygépkocsiknak meg kell felelniük a [CO₂-kibocsátási előírásoknak](#). Az átlagos gépkocsiállomány tekintetében 2015-re kitűzött cél a CO₂/kilométerenkénti 130 g, amelyet 2021-től 95 g/km-re kell csökkenteni. Ennek érdekében, hogy az ipar számára az új technológiákba való beruházásra ösztönzőket teremtsen, a rendelet megengedi az úgynevezett „extra kibocsátási egységek” használatát, amelynek értelmében a gyártó legkörnyezetbarátabb gépjárműve több gépjárműnek számít az átlagos fajlagos CO₂-kibocsátás kiszámítása során. A [kisteherautók](#) esetében hasonló szabályozás van érvényben. Ezzel párhuzamosan és most először 30%-os CO₂-csökkentési célt határoztak meg az új tehergépjárművekre vonatkozóan, 2025-ig 15%-os köztes céllal.

Az Unió területén értékesítésre vagy bérletre kínált új személygépkocsik [üzemanyag-takarékosságára](#) vonatkozó információkról a fogyasztókat tájékoztatják, hogy új autó vásárlásakor megalapozott döntést hozhassanak. A kibocsátás-csökkentés fontos eleme az [üzemanyagok minősége](#). Az uniós jogszabályok arra törekednek, hogy 2020-ra 6%-kal csökkenjen az üzemanyagok kibocsátási intenzitása. Ezt egyebek mellett a bioüzemanyagok használata révén lehet elérni, amelyeknek azonban meghatározott fenntarthatósági feltételeknek kell megfelelniük.

A nemzetközi tengerhajózás által okozott CO₂-kibocsátás jelentős, és várhatóan tovább fog növekedni. A globális megközelítés érdekében az EU időközben uniós szintű rendszert hozott létre a [hajók CO₂-kibocsátásának nyomon követésére, jelentésére és ellenőrzésére](#), ami e területen a kibocsátáscsökkentés megvalósítása irányába tett első lépés. A nagyméretű hajóknak nyomon kell követniük és éves jelentést kell benyújtaniuk az uniós kikötők irányába, irányából és azokban megtett út során kibocsátott CO₂ mennyiségekről, illetve egyéb adatokról.

A fluorozott-klórozott szénhidrogéneket (CFC-k) az 1980-as években az ózonsztrófa elleni intézkedésként betiltották. Helyette ma fluortartalmú gázokat használnak számos ipari alkalmazáshoz, úgymint a légkondicionáláshoz és hűtéshez, mivel ezek nem károsítják az ózonsztrófát. Lehetséges azonban, hogy a CFC-k a globális felmelegedéshez potenciálisan akár 23 000-szer nagyobb mértékben járulnak hozzá, mint a CO₂. Az EU ezért intézkedéseket hozott a [fluortartalmú gázok](#) használatának ellenőrzése érdekében, és 2022–2025-re betiltotta alkalmazásukat az új légkondicionáló berendezések és hűtőszekrények esetében, ezzel előrevetítve a világszinten történő fokozatos megszüntetés ütemét.

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

A Parlament határozott jelzést adott válaszul az éghajlatváltozásra és az energiára vonatkozó, 2030-ra kitűzött szakpolitikai keretről szóló bizottsági javaslatra, amely három (az elfogadottnál ambiciózusabb) kötelező célt tűz ki: az 1990-es szinthez képest az üvegházhatást okozó gázok belföldi kibocsátásának legalább 40%-os csökkentése; a megújuló forrásokból nyert energia 30%-os aránya a végső energiafogyasztásban; és az energiahatékonyság 40%-kal történő növelése.

A 2015. évi párizsi éghajlat-változási konferencia előtt a Parlament megismételte, hogy sürgősen szükség van a nemzetközi légi közlekedésből és hajózásból származó kibocsátások hatékony szabályozására és korlátozására. A Parlament csalódottságának adott hangot amiatt, hogy az ICAO nem jutott megállapodásra a kibocsátások csökkentéséről a CORSIA bevezetésével összefüggésben, hanem elsősorban a kompenzációra összpontosított, minőségi garanciák nélkül, és csak 2027-től rendelkezve kötelező jogi érvénnyel, mivel az ICAO egyes legfontosabb tagjai még nem állnak készen az önkéntes szakaszban való részvételre.

Az EP támogatja a szén-dioxid átfogó alapokon nyugvó árazását és a kibocsátáskereskedelmi bevételek éghajlatvédelmi beruházásokra történő fordítását. Konkrét lépésekre szólított fel, beleértve az összes fosszilis tüzelőanyag 2020-ig történő fokozatos kivezetésének ütemtervét is.

A fluortartalmú gázok kapcsán a Tanáccsal folytatott tárgyalások során a Parlament támogatta az éghajlatváltozást súlyosbító fluortartalmú gázok teljes betiltását több olyan új ágazatban, ahol biztonságos, energiatakarékos és költséghatékony alternatívák állnak rendelkezésre.

A személygépkocsik és kisteherautók CO₂-kibocsátásáról szóló korábbi tájékoztatásában a Parlament ragaszkodott ahhoz, hogy mihamarabb be kell vezetni az ENSZ által meghatározott globális vizsgálati ciklust annak érdekében, hogy a CO₂-kibocsátás mérései valós vezetési körülményeket tükrözzenek.

Tina Ohliger
05/2019

